

Piotr Oliński

Sprawozdanie z prac w dniach 30 X 2012 - 30 IV 2013 r.

Hereditas Monasteriorum 2, 495-496

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zespół II

Piotr OLIŃSKI

Instytut Historii i Archiwistyki

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Sprawozdanie z prac w dniach 30 X 2012–30 IV 2013 r.*

W bieżącym roku były kontynuowane prace nad źródłami kasacyjnymi z różnych obszarów zaboru pruskiego, które zostały podjęte wraz z rozpoczęciem realizacji Projektu. Podstawowym efektem dotychczasowych badań jest monografia zbiorowa poświęcona źródłom pokasacyjnym z terenu objętego badaniami zespołu: P. Oliński, W. Rozynkowski (red.), *Źródła do badań nad kasatami klasztorów z obszaru Pomorza Nadwiślańskiego i ziemi chełmińskiej (XIX i XX w.)*, której przygotowanie było zapowiadane w ubiegłym roku. W tej chwili trwają prace redakcyjne, druk jest przewidziany w 2013 r. Zawiera dziewięć studiów, autorstwa historyków i historyków sztuki¹.

W toku dalszych prac poświęconych źródłom kasacyjnym poszczególni badacze skupiali się na realizacji swoich projektów cząstkowych. Sławomir Kościelak kontynuuje badania nad jezuitami z obszarów Pomorza Gdańskiego i źródłami związanymi z kasatą ich klasztorów². Spuścizna zakonu jezuitów toruńskich stała się przedmiotem kwerendy prowadzonej przez Waldemara Rozynkowskiego³. Rafał Kubicki zajmuje się analizą okoliczności kasat wybranych klasztorów

* Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2012–2016. Scientific work financed by the Ministry of Science and Higher Education under the name of the “National Programme for the Development of Humanities” in the years 2012–2016.

1 Oto jej zawartość: P. Oliński, W. Rozynkowski, *Wstęp*; R. Kubicki, *Akta Rejencji w Gdańsku i Kwidzynie oraz Nadprezydium Prowincji Prusy Zachodnie dotyczące kasat klasztorów przeprowadzonych w pierwszej połowie XIX w.*; P. Oliński, *Akta dotyczące kasat klasztornych w zasobie Archiwum Państwowego w Toruniu*; M. Czyżak, *Rękopisy poklasztorne w zbiorach biblioteki uniwersyteckiej w Toruniu – proveniencje*; R. Kubicki, *Wybrane źródła dotyczące kasaty klasztoru dominikanów w Tczewie wytworzone w Ministerstwie Wyznań (Kultusministerium) w Berlinie*; S. Kościelak, *Obsady klasztorów gdańskich w raportach personalnych pruskiego Ministerstwa Wyznań z lat 1817–1835. Materiały do propozografii duchowieństwa zakonnego na Pomorzu Nadwiślańskim*; M. Jakubek-Raczkowska, J. Raczkowski, *Dwie podominikańskie figury gotyckie w kościele św. Jakuba i ich wota. Przyczynek do badań nad trwałością kultu obrazów religijnych po kasatach klasztornych*; I. Mazanowska, *Likwidacja żeńskich domów zakonnych w diecezji chełmińskiej w latach 50. i 60. XX w.*; W. Rozynkowski, *Likwidacja domu zakonnego siostr pasterek w Dębowej Łące w 1954 r. w świetle kronik zakonnych*; W. Konopka, *Rewizje i konfiskaty księgozbiorów zakonnych w Polsce po II wojnie światowej na przykładzie działań władz komunistycznych wobec bibliotek zakonnych w Toruniu w sierpniu 1960 r.*

2 Por. S. KOŚCIELAK, *Sprawozdanie z kwerendy w Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz w Berlinie w dniach 4–8 II 2013 r.*, „Hereditas Monasteriorum”, 2, 2013, s. 496–497.

3 W. ROZYNKOWSKI, *Archiwalia dotyczące toruńskich jezuitów w Archiwum Akt Dawnych Diecezji Toruńskiej*, „Hereditas Monasteriorum”, 2, 2013, s. 498–499.

bernardyńskich. Z kolei Piotr Oliński skupił się na źródłach dotyczących kasaty klasztoru cystersów pelplińskich oraz kasat klasztorów znajdujących się na terenie Torunia. Efektem badań będą zarówno artykuły, jak i publikacje źródłowe w różnych wydawnictwach przygotowywanych w ramach całego Projektu.

Innym zadaniem, którego realizacji wspólnie z prof. Markiem Derwichem podjął się zespół toruńsko-gdański, jest przygotowanie konferencji *Losy i znaczenie dziedzictwa po klasztorach skasowanych na obszarze Prus Zachodnich i Wschodnich oraz Pomorza i Inflant*, która ma się odbyć w Przysieku koło Torunia w dniach 7–9 XI 2013 r.

Podjęte zostały również wstępne prace nad przygotowaniem edycji źródłowej koncentrującej się na materiałach dotyczących kultury materialnej klasztorów z Gdańska i Torunia. W projekt ten zaangażowali się przede wszystkim Rafał Kubicki, Sławomir Kościelak, Waldemar Rozynekowski i Piotr Oliński.

Poza tym do druku oddano kilka artykułów, które ukażą się jeszcze w tym roku – w „Hereditas Monasteriorum” (t. 3: S. Kościelak, *Jezuici w trzech wielkich miastach pruskich w XVII–XVIII w.: sukces czy porażka? Próba podsumowania*) oraz w materiałach z trzech konferencji naukowych organizowanych lub współorganizowanych przez Projekt:

1. konferencja *Losy klasztorów i zbiorów poklasztornych w okresie represji po upadku powstania listopadowego w 1831 r.* (W. Rozynekowski, *Powstanie bezhabitowego zgromadzenia sióstr serafitek jako przykład reakcji na represje wobec zakonów w zaborze*);
2. konferencja *Klasztor w gospodarce średniowiecznej i nowożytnej* (S. Kościelak, *Majątek ruchomy i nieruchomy brygidek gdańskich u progu rozbiorów i kasat pruskich oraz jego losy na przełomie XVIII i XIX w.*);
3. konferencja *Losy i znaczenie dziedzictwa po klasztorach skasowanych w Wielkopolsce pod rządami pruskimi (do 1871 r.)* (W. Rozynekowski, *Powstanie Zgromadzenia Sióstr Służebniczek (1850 r.) – nowe zgromadzenie zakonne w trudnym okresie kasat*).

Sławomir KOŚCIELAK
Instytut Historii
Uniwersytet Gdański

Sprawozdanie z kwerendy w Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz w Berlinie w dniach 4–8 II 2013 r.*

Celem kwerendy przeprowadzonej w ramach projektu *Dziedzictwo kulturowe po klasztorach skasowanych na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej oraz na Śląsku w XVIII i XIX w.: losy, znacze-*

* Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2012–2016. Scientific work financed by the Ministry of Science and Higher Education under the name of the “National Programme for the Development of Humanities” in the years 2012–2016.